

Preimenovanje bosanskohercegovačkih gradova¹

Preimenovanje Bosne

„Grad je, simbolički govoreći, čitav jedan svijet, a svijet je praktički postao jedan veliki grad”.
(L.Mumford)

Predmete i bi a u svijetu oko nas možemo dodirivati rukom, možemo ih jednostavno pomilovati, a isto tako ih možemo vidjeti okom, posmatrati ih. U neka vrata možemo udariti glavom, naročito ako su staklena, ili neku liniju na stežu možemo pratiti prstom i raspoznavati likove –to su se uhvatili u kolo. U tome je sadržan jedan od naših vječnog odnosa prema bi a i predmetima, koje zati e u svijetu života. Ali, vjek je sposoban da za bi a i predmete proizvede odgovarajuće jezike znakove, odnosno da ih označi ili imenuje. Tako se bi a pojavljuju u jeziku. vjek se prema bi a i predmetima odnosi jezici, tj. ostvaruje jezici odnos prema svemu onome –to zati e oko sebe. *„Najvažnija živa bića - kafe Ch.W.Morris - koja se služe znacima su ljudi.”*² Stoga e E.Cassirer odrediti vjeka kao *animal symbolicum*, kao bi e koje je izme u sebe i svijeta postavilo simbole, te je tako simboli ka djelatnost vjeka jedna od njegovih određenih osobina.³ vjek ne živi u pukom fizikalnom svijetu, nego u *simboličkom ili znakovnom univerzumu*. A jezik, mit, umjetnost, religija, znanost ili tehnika su sastavni dijelovi ovoga univerzuma. vjek ne pristupa neposredno stvarnosti, predmetima; on se ne može pojmiti kao direktni *sučelnik*, kao onaj koji stoji nasuprot predmeta.

Tek se u jeziku ustaljuje beskrajno, raznovrsno i promjenljivo/ nepostojano obli je pojava svijeta. Tek mo jezika daje slikama mita ili svakodnevnog iskustva života ili naučnim teorijama onu postojanost i formu na osnovu ega se manifestira određeni princip ili strukturalna konzistencija koja omogućava prepoznavanje prostorno i vremenski udaljenih pojmova kao naših, nama bliskih i razumljivih. vjekovo imenovanje stvari je nezamjenjiva djelatnost. *„Stoga, ne samo da je stvaranje nekog sistema imena preduslov za svaki sistem znanja, nego se svekoliko istinsko znanje sastoji u takvom stvaranju imena i u njihovom povezivanju u rečenice i sudove. Prema tome istinitost i lažnost i nisu atributi stvari, nego su atributi govora...”*⁴ Onaj koji imenuje posjeduje neku vrstu moći i da samostalno pridaje ime predmetu ili bi a u. U ovom smislu imenovanje nam se pokazuje kao izraz moći ili, bolje rečeno, kao rezultat akumulirane moći nad predmetom ili bi e. Ali, isto

¹ Objavljeno u: Socijaldemokrat, br. 3, Sarajevo 2000.

² Ch. W. Morris, *Osnove teorije o znacima*, BIGZ, Beograd 1975, str. 17.

³ E. Cassirer, *Versuch über der Mensch. Einführung in eine Philosophie der Kultur*, S. Fischer Verlag, Frankfurt am Main 1990, S. 51.

⁴ E. Cassirer, *Philosophie der symbolischen Formen*, (I) Die Sprache, Primus, Darmstadt 1997, S. 79.

da je *ōpravo na preimenovanje jezička strana prava na* precedentno smisla ili apriori pojmovnog saznanja uop e, a time i *izvor* cjelokupnosti op eg vaŕenja ljudskih istina. Cjelokupna snaga/mo *logosa* flivi u jeziku kao *ōsnova* ō sigurnosti i uvjet mogu nosti razumskog govora uop e. Berklijevski re eno, sva se stvarnost, i ōduhovnaō i ō ulnaō, *preobraŕava* u jezik. Jezik⁶ jednog naroda pokazuje dru-tveno-povijesni proces i stanje u kojem je narod bio i jeste. Djelatnost ōvjeaka ostaje zabiljeŕena u jeziku, jer ōvjek stvara jezik isto onako kako stvara svoj svijet flivota, pa je stoga u jeziku taj svijet ōuvan. Mi, dakle, preko jezika moŕemo ōitati mnoge pojave i procese koji se doga aju u vremensko-prostornoj egzistenciji nekog naroda, jer izgleda da je dobro ōuvana logika pojava upravo u jezi kim nanosima koje naslje ujem u sopstvenom jeziku. Zato bi se moglo ustvrditi da jezik u sebi *čuva* (i u pismenoj i u usmenoj upotrebi) flivotne tragove doga aja kroz koje su pro-li njegovi korisnici, te je tako *funkcija ōčuvanja smisla* sadrŕaja nekog doga aja jedna od najvaŕnijih funkcija jezika za pojedinca i zajednicu. U jeziku je pohranjeno (ōzapisanoō) vrijeme jednog roda, koji se njime koristi. Zato se u jeziku moŕe ōitati povijest, kultura, politika, pogled na svijet etc. ōvjeaka, dru-tva i drŕave, dru-tvene grupe ili specifi ne zajednice. *ōAko istorija jezika postoji – kaŕe fian-Luj Kalve ō ona, dakle, predstavlja jedno poglavlje istorije društava ili, bolje reĕeno, jeziĕku stranu istorije društva. I, ukoliko smatramo, ŕto i nije mnogo originalno, da je nasilje mnogo toga porodilo u istoriji, onda to nasilje djeluje i na istoriju jezika”.*⁷

Imena su nezamjenljiv dio jezi kog sistema. Ime ima svoje odre eno mjesto me u drugim jezi kim znakovima. Ime je znak koji sluŕfi za ukazivanje na njegovog nosioca ili na ono -to je njime ozna eno. Ime je, u tom smislu, neka vrsta skra enice (abrevijaturni karakter imena), koja upu uje na mnogo -iri okvir onoga -to je imenovano. Stoga ime nije samo puka denotacija, nego uz njega ide i konotacija. To je ve naglasio Frege, naspram Milla. Uz ime, dakle, uz njegovo denotativno zna enje trebamo vezati i konotativno zna enje. A konotativno zna enje ukazuje na vrijeme i povijest, doga aje i vrijednosti, obi aje i kulturne fenomene, na ljude u svijetu. Sve to stoji primjerice iza imena nekog grada kao njegova konotacija, odnosno sve to sudjeluje u izgradnji zna enja imena. Iza imena, dakle, uvijek stoji mnogo vi-e nego -to mi u upotrebi imena iskazujemo. Tako je s imenom ōvjeaka, grada, doga aja, predmeta i sli no. Ime je, zapravo, *oznaĕitelj*, iji *semantiĕki referent* uvijek nosi vi-e od njega samog; ono se pokazuje kao pomo no sredstvo ō mada nezaobilazno kao i sama djelatnost imenovanja ō ōvjeaka u njegovom opstojanju u svijetu. Bez imena svijet bi ōi- ezaoō. Ime je kod Kripkea *kruti oznaĕitelj*.⁸ Pod *imenom* se moŕe razumijeti vlastito ime, tj. ime osobe (nekog ōvjeaka), grada, zemlje, gra evine, doga aja i sli no.⁹ Uz ime koristimo i *odreĕene*

⁵ Louis-Jean Calvet, *Lingvistika i kolinijalizam*, Beograd 1981, str. 72.

⁶ Ne shvatamo jezik kao puko ogledalo, kao prosto sredstvo odraŕavanja, ve prije kao svjetlost (ponovo metafora!), kao ōbi eō koje iz sebe moŕe osvjetliti neku tminu svijeta ili nerazgovjetno mjesto zadovoljavaju e razjasniti i tako nam pomo i da spoznamo i razumijemo smislenost nekog ō injeni nog stanjaō. Bez jezika ne moŕemo rasvjetljavati na-e svjetovne pozicije i stanja. Upu ujem na to da jezik ima mo ō ōuvanja u sebiō. Ne akcentiramo organsko-etni ki model jezika (Herder, Humboldt, Harris), kao jedino bitan u odnosu na druge.

⁷ Louis-Jean Calvet, *Rat meĕu jezicima*, Beograd 1995, str. 8.

⁸ Kruti ozna itelj ili rigidni ozna itelj je krucijalni pojam Kripkeove teorije zna enja, koji on odre uje, sluŕfe i se zami-lju mogu ih svjetova, na ovaj na in: ime ozna uje predmet kroz sve mogu e svjetove. Tako je kruti ozna itelj izraz koji u svakom mogu em svijetu izabire isti predmet.

⁹ S. Kripke, *Imenovanje i nuŕnost*, KruZak, Zagreb 1999, 42.

možemo ponuditi opis *ograda na obalama Miljacke* ispod
rno (geografsko) odre enje grada. Ime i odre eni opis
dni kim terminom *označitelj*.¹⁰ Svako ime ima funkciju
da ozna čava odre enu osobu, bi e ili predmet. Na osnovu referencijalne funkcije (referiranja
ili odno enja prema ...) svaki se jezi ki izraz vezuje s bi ima svijeta. Uz imena sli nu ulogu
ispunjavaju opisi. Tako se bez imena i opisa ne može zamisliti razgovor o zna enju. Ovaj
razgovor podrazumijeva sintaksu, semantiku i pragmatiku kao njihovu osnovu.

Osvrnimo se na imena koja gradovi nose stolje ima. *Imena gradova* govore o ljudima
koji su u njima nekada živjeli i imenovali predmete (u naj irem smislu rije i) oko sebe i tako
ih osloba ali stranosti, nepoznatog, ne eg dalekog i prijete eg. U po etku ta imena nisu bila
rigidna, apodikti na i op enito obavezuju a, nego su se vremenom ustalila, postala prihva ena
u svakodnevnoj upotrebi i tako se prenosila kroz vrijeme. Stanovnici su ih, iz generacije u
generaciju, prihvatili i upotrebljavali u komunikaciji. Ali, pored toga to ljudi daju ime gradu
i grad daje ime svojim stanovnicima, na primjer, Sarajlije, Fo aci, Bi ani, Trebinjci,
Ljubu aci etc. Oni, koji zati u ime grada, srode se s njim i identificiraju, tako da im je ime
grada i kolektivni i intimni simbol identiteta i jedne osebnosti psihologije života. Pored toga,
gradski toponimi najduže uvaju tragove starine, brojne naslage davno pro lih doga aja u
kojima su sudjelovali ljudi kao oni koji imenuju. Toponimi, tako e, pokazuju da je u njima
natalofeno iskustvo ljudi koji su, na primjer, nekada živjeli na nekoj planini i iz samog života
iznalazili adekvatna imena za prostorne objekte.¹¹ Imenovanje, dakle, ukazuje na prisutnost
ljudi, odnosno iz imena se o itava egzistencija ovjeka u vremenu i prostoru.

Tamo gdje su protjerani i ubijeni ljudi, sru ene su njihove ku e, njihovi oblici gradnje,
njihove životne gra evine-zdanja, koja su znak njihove vjere, kulture, običajnosti,
gra evinskog duha, ekonomske mo i, vizije života, svjetonazora etc.- i prostor je tako
ispražnjen. Da bi se odagnala misao na proces i postupak *čišćenja prostora*, na izvr eni
genocid, izvr ava se plansko *preimenovanje* od strane osvaja a.¹² Novo ime ili znak za neki
stari prostor (ili teritoriju), koji je bio bogat toponimima, kazuje nam da se desilo ne to
stra no u tome prostoru, odnosno da je iz njega nestala cijela supstancija, koja ga je
donedavno inila prepoznatljivim. U tome slu aju *jezik* bi trebao poslužiti kao sredstvo za
sakrivanje ru evina jedne kulturne forme, onoga drugog, za ozna avanje onovog svijeta o,
tamo gdje je ve dugo prije njega postojao drugi, stari svijet. Ali, jezik nije samo sredstvo
ozna avanja stvari, ve je i samostalan sklop koji posjeduje neumoljivu logiku opiranja, koja,
u stvari, prokazuje zbilju koju ozna ava/imenuje. Tako glagol "*osloboditi*", kako pi e R.
Bugarski, raskrinkava zlo in *oslobodilaca Srebrenice*, jer zna i okupirati ili osvojiti.¹³

¹⁰ Koriste i se Kripkeovom terminologijom upotrebljavamo termin semanti ki referent, tako to je to za ime -
imenovana stvar, neki predmet, osoba ili bi e, a za opis to je stvar koja jedinstveno zadovoljava opis. U logi koj
tradiciji: u opisu forme ϕx takvo da Fx , ako postoji ta no jedno x takvo da Fx , onda je to referent opisa.

¹¹ Planine su esto mjesta zbjega, sakrivanja, bijega od opasnosti koja vreba u nizini i kraj drumova kuda uvijek
mogu nai i neprijateljske vojske.

¹² Resignifikacija (renominacija) je ponovno ozna avanje, preimenovanje, novo imenovanje ili davanje novog
imena - ide uz preoblikovanje i izmjenu prostora, kroz osvajanje i kolonizaciju.

¹³ R. Bugarski, *Jezik od rata do mira*, Beograd 1996, 127. Osumnji eni za ratne zlo ine, R. Mladi (prema
NINU-u od 11.2.1994), kaše u jednom intervjuu: o Sutrada, imali smo veoma velike okr aje za selo Osma e. To
je bilo veliko muslimansko selo u koje nikad nije stupila srpska noga, dok ga nismo oslobodili. o Tako je
o oslobodio o Srebrenicu, tj. zavr io projekat bune na dahije (1804) i smirio ošveti zov o stra nog o kosovskog
zaveta o i osvete Turcima.

u strukturi vokabulara. Najednom se re enica, u kojoj je izrokuje poreme aj sistema i tako ru-i ostale re enice s cjelokupni vokabular i obesmi-ljava ga. Vrhunac preimenovanja je prosta re enica: *Ovo je Srbija*, koju smo mogli vidjeti na poru-enim ku ama, zgradama, dflamijama, pa ak i na asfaltnom kolovozu.¹⁴

Sa teritorija Podrinja, Hercegovine, Semberije, Posavine, Krajine, odnosno iz gradova koji su razmje-teni na tim prostorima, prognano je bo-nja ko stanovni-tvo, a time je prognana i kulturna matrica Bo-njaka, koja je proizvodila prepoznatljive oblike flivota i djelovanja u njima. Tamo gdje vi-e nema Bo-njaka, u tim pustolinama, u tim opusto-enim mjestima nastaje sasvim druga iji (novi) svijet, ožidanö na sru-enim bo-nja kim ku ama, dflamijama, grebljima... Ru-evine kao da ne izazivaju sram i zabrinutost za vlastitu budu nost kod onih koji su ru-ili, palili, ubijali; na njih se oğledaö kao na dokaze osloba anja od öturskog jarmaö. Tamo, u tim pustolinama gdje su stradali i nestajali Bo-njaci, nestaju tako e cijeli vokabulari, govori bosanskih ar-ija, jezi ke specifi nosti, nestaju itavi svjetovi bosanskog jezika i kulture ó svjetovi bo-nja kog flivota. Nestaju nepovratno, naflalost, i ne postoji znanstvena metodologija koja bi pomogla da se izvr-i valjana rekonstrukcija jezi kog elementa *bosniteta* u onome -to je razoreno.

Oni dijelovi Bosne iz kojih je prognano bo-nja ko stanovni-tvo i nad kojim je izvr-en genocid, postaju ösamostalnaö dejtonska RS, koja je, ustvari, samoprogl-a srpska drflava na tlu Bosne i Hercegovine. Tako Srbi nastavljaju posao koji su u drugoj polovini 19. stolje a uradili na desnoj strani Drine. Ko se jo-sje a da su Bo-njaci flivjeli u gradovima s desne strane Drine, na primjer, u Ufficu, Kladnju, Sokolu, Novoj Varo-i, upriji, Tmpcu, Valjevu, Jagodini, Hasan-pa-inoj palanci etc. U Hercegovini, tako e, ulaz u Po itelj je obilježen velikim kriflom, a na Kuli Gavran-Kapetana na vrhu grada tako e je bio krifl, a ispod njega šminirana dflamija, oplja kana i poru-ena umjetni ka kolonija, izranjavan grad muzej, koji je postao grad sru-ene pro-lostiö.¹⁵ To je rezultat smi-ljene aktivnosti hrvatskih ru-itelja. Sve -to je stolje ima gra eno i kao izgra eno postojalo - uni-teno je. Stari stola ki trg neki su htjeli da pretvore u trg Ante Star evi a, a da na trgu ne bude dflamija i starinskih ku a. Nad Mostarom se dife prijete i i neprirodan zvonik, a brdo Hum je öobiljeffenoö kriflom. Krifl na Humu ó to ruglo religioznosti ó nije simbol vjere. Kao predmet kritike zloupotrebljene religije on predstavlja suprotnost kriflu kr- ana. S druge strane, u Fo i su etnici zapalili ili poru-ili sve objekte iz osmanskog perioda, sve -to podsje a na muslimanski dio bi a Bo-njaka. Isto tako je u injeno u Banja Luci, Bijeljini, Trebinju, Prijedoru, Nevesinju, Zvorniku... Danas moffemo re i da su ögradovi pod srpskom vla- u neki drugi gradovi u odnosu na one koje smo poznavaliö.¹⁶

Ko bi znao -ta je referencija od *dar el beida*, ako mu ne bi rekli da je to arapsko ime za grad *Kazablanka* (Maroko), u kojoj je H. Bogart imao romansu s I. Bergman. Tna bi to zna ilo kad bi ime "Srbinje" uspjelo da potisne staro ime "Fo a" za bosanski grad u gornjem Podrinju? Ili kad bi umjesto imena "*Sarajevo*" stupilo u oficijelnu upotrebu ime "*Srpsko Sarajevo*" i samo ono postojalo? A -ta kad bi umjesto "*Bosanski Brod*" nadvladalo ime

¹⁴ Na sarajevskoj po-ti neko je 1992. godine napisao: öOvo je Srbijaö, a zatim je neko dopisao: öOvo je po-ta, budaloö.

¹⁵ M. Bublin, *Gradovi Bosne i Hercegovine*, Sarajevo Publishing, Sarajevo 1999, str. 202.

¹⁶ M. Bublin, *Ibid.* str. 160.

... bi pola Drflave Bosne i Hercegovine de facto i de jure
... Bosna” bila samo “*dejtonska Bosna*”, a ne zbiljska
... ó bili se ponovio proces mimikrije, zaborava,
nekaflnjavanja zlo ina, nezadovoljenja pravde i nadomje-tanja (zamjene) starih imena novim,
koja su rezultat ne eg stravi nog i neprirodnog? Sva *preimenovanja* upu uju na *neprirodne*
procese (to su, u stvari, pravi zlo ini), koji se doga aju u nekoj prostorno-vremenskoj ta ki i
koji su iskazani kroz pot injavanje, istrebljivanje i razaranja *drugog*. Iliri se vojni ki nisu
mogli oduprijeti nadiru ima slavenskim plemenima i stoga su õpreseljeniõ u muzeje i
historijske knjige. Takva je sudbina zadesila bo-nja ki narod na velikim dijelovima teritorije
na kojoj je nekada flivio. Danas se tiho ponavlja stari proces u Fo i.¹⁷

Foča je ime grada na Drini koji su Srbi poslije zlo ina nad fo anskim Bo-njacima
preimenovali u *Srbinje*.¹⁸ Imena Fo a i Srbinje nisu suplementarna (u smislu da jedno
dopunjuje drugo ili ravnopravno nadokna uje i zamjenjuje), nego su potpuno dispartatna, u toj
mjeri da jedno isklju uje drugo, dakle, nespojiva, raznorodna i opre na ó s druga ijim
konotacijama. Pitanje je da li e novo ime Srbinje biti tranzitorno (prolazno, kratkotrajno), jer
trenutno prognani Bo-njaci nemaju mogu nost da se vrata u Fo u.¹⁹

“*Srbinje*” je novo ime za stari grad *Foču*, koji je potpuno promijenjen po sadrflaju i
predstavlja neku *novu stvarnost*. Neprirodna promjena upu uje na *ispražnjavanje* prethodnog
kvalitativnog stanja i upozorava nas da se radi o nasilnom postupku koji je ustvari identi an s
zlo inom. To konkretno zna i da staro ime/znak “*Foča*” (*ime grada na Drini; grad na ušću*
Čehotine u Drinu; grad u kojem je 1992. godine srušena stara džamija Aladža; grad iz kojeg
su protjerani Bošnjaci – mogu e deskripcije imena) biva izba eno iz upotrebe. TMa nam
kazuje to da na mjesto starog imena “*Foča*” dolazi novo ime “*Srbinje*”? Prvo, na osnovu

¹⁷ U *Rječniku naseljenih mjesta Bosne i Hercegovine* (Sarajevo, 1910.) stoji odrednica: õFo a ó gr. op ina, k.
Fo a, 942-3230 m., 887 sp., 284 rk., 12 izr., 10 aug., 8 -pan. i 1 grk. Mahale: Alipa-a, Brod, Careva, ehodar
srpski, ehodar turski, erzeluk, Devova, Dflaferbeg, Gazi Osman, Hadflfi Mustafa, Hadflfi Osman, Hadflfi Sefer
(Ljubovi i), Hamza-Beg (Ortakolo), Hasan-Nazir (Aladfla), Mumin-Beg, Mumi-aha, Mustajpa-ina, Srednja,
Sultan Fatiha (Pod Musala), TMehpiri (Tabaci), Zubovi i...õ (str. 78.) Sve to nestaje s procesom nasilnog
primenovanja i najednom se pojavljuje nova stvarnost. Stari grad Fo a, najraniji spomen 1368. godine, pominje
se i s imenom Hot a, postaje õvekovni srpski gradõ Srbinje na liniji Ljubinja, Trebinje, Nevesinje. Dakle, na
koncu 20. stolje a ve vi eno.

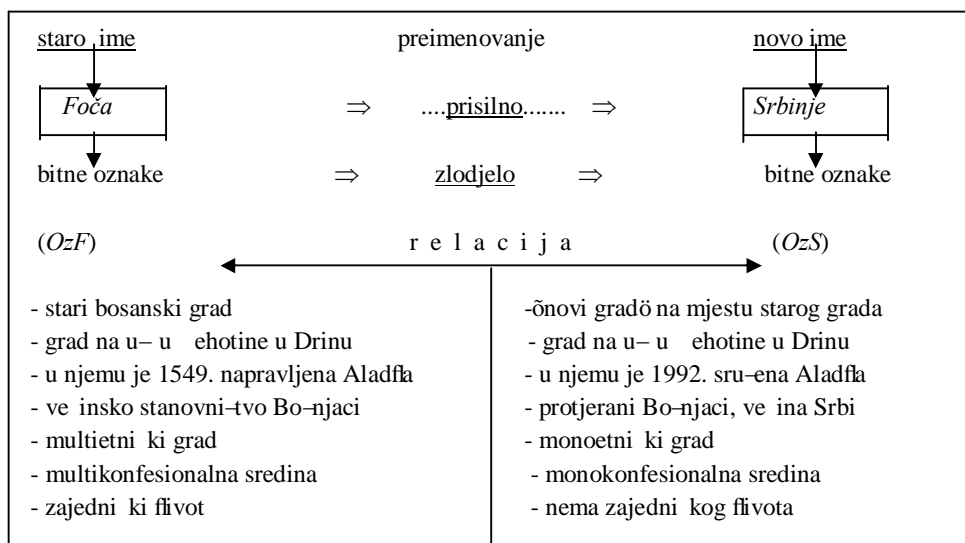
¹⁸ Fo a je bila egzemplarni pokazatelj preimenovanja. Ono -to se kafl e o Fo i to vrijedi, uz odre ene dopune, i za
Bosanski Brod (bio preimenovan u Srpski Brod), Bosansku Dubicu (pre. u Kozarska Dubica), Bosansku
Gradi-ku (pre. u Gradi-ku), Bosansku Kostajnicu (pre. u Srpska Kostajnica), Bosanski Novi (pre. u Novi grad),
Bosanski TMamac (pre. u Srpski TMamac), Gornji Vakuf (pre. u Uskoplje), Skender-Vakuf (pre. u Kneflevo), Prozor
(pre. u Rama), a nekada prije Varcar-Vakuf (pre. u Mrkonji -Grad), Donji fiabari (pre. u Pelagi evo) i druga
mjesta -irom Bosne i Hercegovine koja su planski preimenovana. U toku agresije na Bosnu i Hercegovinu Donji
Vakuf je preimenovan u Srbobran na Vrbasu, ali je osloba anjem vra eno staro ime. Neki su govorili da je to
Srbobjeffl za vrijeme oslobodila kih operacija 7. korpusa A RBiH. Poslije Daytona je Skender-Vakuf
preimenovan u Kneflevo.

Stara naselja u Banja Luci, u kojima su uglavnom flivjeli Bo-njaci, dobila su nove nazive. Tako je naselje
Mejdan postalo Obili evo, Budflak je postao Lazarevo, a Gornji TMeher se nazvao Srpske toplice. Na podru ju
Hercegovine, u op ini apljna pojavilo se TMkovo selo, a u op ini Stolac Bobanovo selo. Postojale su
tendencije da se Po itelj nazove Komu-ine, a navodno je za Sarajevo bilo pripremljeno ime Principovo. Primjera
ima jo-mnogo i treba ih sve zabiljeffiti da bi se mogao pratiti proces planskog preimenovanja bosanske teritorije,
koji razotkriva cjelokupnu strategiju destrukcije Bosne. Svi ovi poku-aji preimenovanja nisu uspjeli, odnosno
nisu se odrflali kao op eprihva eni.

¹⁹ õNije pak dovoljno re i da mjesta uglavnom uvaju imena koja su im dali njihovi prvi naseljenici iji jezik
nestaje. S jedne strane, ova op a teza ne vaffi za neke posebne slu ajeve, ta nije za mnoge savremene
kolonijalizme. Kolonizator je esto mijenjao nazive mjesta, ine i to u skladu s vlastitom tradicijom...õ. (Luj fian
Kalve, *Lingvistika i kolonijalizam*, BIGZ, Beograd 1981, 131.)

protjerano bošnjačko stanovništvo i da je nad njim izvršen genocid. Drugo, oni koji su izvršili zločin u "Foči" proglašavaju gradove koje su im proglašeni Bošnjacima da ovo nije više njihov grad, nego da je samo i jedino srpski grad, te da im u budućnosti u njemu nema mjesta. Treće, zločin se može pokušati prikriti, ako nestane staro ime "Foča", ali, da li može nestati povijest grada, geografski položaj, slike koje grad nose u sebi, sjećanja, ispovijesti, historijska dokumentacija i slično? Četvrto, ime "Srbinje" iz mitske aure poručuje da je riječ sama bit stvari, da nema razlike između imena grada i imena naroda, da su oni jedno. Moglo bi se reći i - iz imena se vidi esencija samog imena, njegova ekskluzivnost. Peto, preimenovanje nosi u sebi stravu spoznaje da je "Srbinje" uništilo "Foču", proglašilo je, i da fantomske opasne satanski označavaju defetizam iivot. Često, svako ko upotrebljava ime "Srbinje" za grad "Foču" sudjeluje čini u zločinu, kao da ga prihvata i odobrava. Tako, dakle, zna i "Srbinje" kao novo ime za "Foču"? Ovo nije samo lingvističko pitanje, nego je, prije svega, znanstvenopolitičko pitanje ili, konkretnije, pitanje pravde. U ovom pitanju saffima se sve, od zločina i kazne do morala i pravde - u njemu se pita o zločinu. Stoga se ovo pitanje ne može pretvoriti u jalovost nepromišljenih statistika, pukih popisa pobijenih nesrećnika, bez snage da se promisli njihovo stradanje.

Ako jednog dana budemo tražili određena bitna svojstva bosanskih gradova, da bi ih komparirali s drugim gradovima svijeta, kako to radi, na primjer, R.Barthes,²⁰ nađemo se u situaciji da su oni poručeni i preimenovani. Možemo ovako prikazati proces nestajanja jednog imena (znaka) i pojavu novog imena :

²⁰ U knjizi *Carstvo znakova* (AC, Zagreb 1989, 45-47) on poredi Los Angeles i Tokio, odnosno gradove s centrom i gradove bez centra. Zapadni gradovi su koncentrični u skladu sa samim kretanjem zapadnjačke metafizike, za koju je svaki centar mjesto istine. Centar grada je uvijek pun: tu se sakupljaju civilizacijske vrijednosti (duhovnost, moć, novac, vlast, roba, riječ). U centru je društvena istina. Za Barthesa je Tokio suprotnost takvom zapadnjačkom gradu, jer je njegovo središte ishlapljela ideja, dakle, prazno ili ništa.

nestanka starog imena grada? Iz ovoga vidimo da se se mofle uo iti kompracijom bitnih oznaka ödva gradaö (OzF OzS), me usobno isklju uju ih i suprotnih. Samo je identi na oznaka da se grad nalazi na öistom geografskom mjestuö, a sve druge kvalitativne oznake (demografske, etni ke, kulturne, ekonomske, politi ke, administrativne, jezi ke, ideolo-ke, vjerske itd.) se mijenjaju i izraflavaju *novitet* koji je nastao kao rezultat zlodjela nad bo-nja kim narodom. Tako je preimenovanje bosanskih gradova zlo ina ka konsekvencija velikodrfavnih, ekspanzionisti kih politika, koje imaju cilj da srbiziraju (posrbe nepodobne rije i za gradove ili prostore) ili, s druge strane, kroatiziraju teritoriju drflave Bosne i Hercegovine, -to dovodi do suflavanja i sabijanja autenti nog bosanskog prostora. Preimenovanje gradova treba pokazati da su to ekskluzivno gradovi jednog nacionalnog korpusa ó preimenovanje je znak nacionalisti ko-fa-isti ke isklju ivosti i netrpeljivosti, tj. pokazatelj zatvorenosti u svijet nacionalisti ke mitologije koja ne prihvata postojanje drugog i razli itog. Pristati na neko drugo ime za Fo u, zna i ó pristati sutra da se pola Bosne zove srpskom a ne bosanskom zemljom. Iz ovog nam se name e jedan tuflan zaklju ak: östvari nema tamo gdje nedostaje rije ö (Hölderlin). Novo ime je protjeralo staro ime isto onako kako su protjerani i ljudi. Njih nema gdje su nekada bili. Bez imena onda nema ni ljudi ni östvariö, ne postoje i nisu nikada ni postojali. *öToponimi su“ – kafe R. Bugarski ó šdragocen, a ponekad i jedini izvor pouzdanih podataka o dalekoj ili bližoj prošlosti nekog lokaliteta ili regiona, od najvećeg istorijskog, kulturnog, etnografskog i lingvističkog značaja. Menjati toponime znači falsifikovati tu prošlost, naročito kada se to čini na način koji pominjete, a uz pretenziju trenutne vlasti da vlada ne samo sadašnjošću i budućnošću, nego i prošlošću. S tog stanovišta, prekrstiti Donji Vakuf u Srbobran, ili Foču u Srbijne, isto je što i porušiti sve džamije u tim gradovima i na njihovim temeljima izgraditi ‘još lepše i starije’ - pravoslavne crkve.ö²¹*

Genocid nad Bo-njacima nagovje-ten je u jeziku;²² sproveden je pomo u militarnih i paramilitarnih formacija, a u postratnom periodu se dovr-ava u primenovanju bosanskih gradova i prostora, dakle, opet u jeziku. Tako genocid potvr uje svoju *temeljnost* ó on uni-tava jedan rod bi a i sve -to podsje a na njega na odre enom prostoru i dovr-ava se kao *potpun* kad s lica zemlje öizbri-eö sve *znakove* drugog roda. Genocidom se, dakle, ne istrijebljuje samo jedan narod, nego se uni-tava njegova historija i kultura. Za te svrhe *jezik je zloupotrijebljen, odnosno jezička djelatnost imenovanja svijeta*. On postaje medij i instrument mo i, koja se kroz njega ekspandira ad infinitum. No, jezik je po svojoj strukturi nepokorljiv. On, naime, isto tako iz svedenosti na instrumentalnu funkciju uspijeva raskrinkati samu instrumentalnost kao laflnu, nepotpunu i prisilnu. Jezik ne trpi prisilu (kao ni ovjek), a to je osnovica i mjera jezi nosti koja je uvijek *prirodna* i samo kao takva uva svoje odre enje. Tamo gdje se jezik *nateže*, gdje je jedino instrument obmane, suflava se govor, razgovor i sporazumijevanje, uskra uje se pluralitet re eni nih oblika ó tamo, dakle, jezik sluffi da se ne-to krivotvori.

²¹ R. Bugarski, Ibid., str. 122.

²² öNe budite sigurni da ne ete Bosnu i Hercegovinu odvesti u pakao, a muslimanski narod mofda u nestanak, jer ukoliko do rata do e, Muslimani se ne mogu branitiö. Tako je ratni zlo inac Karadffi prijeto u bosanskoj Skup-tini 14. oktobra 1991. godine, jer je znao da su njegove paravojne snage uz JNA u apsolutnoj prednosti nad golorukim bo-nja kim narodom. On je ölijepo rekaoö -ta eka Bo-njake.

Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

logu *Fedar* nagla-eno je da je govor ōvo enje du-e
ga jezika je, dakle, ōvo enje du-eö, a cilj je istinit govor.
pjesnici i sli ni djelatnici, poku-avali prodrijeti u bit
jezika i definirati je kao postojanu odrednicu vafnu za ovjeka, da bi nam tako do danas bilo
ispostavljeno mno-tvo rasnovrsnih i me usobno opre nih, pa ak isklju uju ih, teorijskih
modela, u kojim je jezik jednom bio sredstvo sekundarnog karaktera u odnosu na "stvar", a
drugi put bi se sve svodilo na jezik i tako ga se apsolutiziralo. Poigrajmo se s platonskom
teorijom i recimo da je u na-em vremenu govor postao ōzavo enje du-eö. Jezik nam ipak
treba sluffiti da izri emo na istinit na in o onome -to nam je ljudski vafno.